

SHAHARLARDA YO‘LOVCHILARNI JAMOAT TRANSPORTI XIZMATIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2022-1-177-188>

G‘iyosidinov Bobur Baxtiyor o‘g‘li

Toshkent davlat transport universiteti

bgiyosidinov@gmail.com

ANNOTATSIYA

O‘tkazilgan tadqiqotlar asosida marketing qarorlarini takomillashtirish, yo‘lovchilarni jamoat transporti xizmatlaridan foydalanishning afzalliklari, xorijiy mamlakatlarda jamoat transportining tutgan ahamiyati yoritib o‘tilgan. Xizmat ko‘rsatish, ishchilarning (masalan, haydovchining) xulq-atvori, yetarli ma‘lumot, transport vositalari sifati, alohida yo‘laklar va vaqt jadvallari, yo‘lovchilarni mamnun bo‘lishiga ta‘sir qiluvchi omillar tahlil qilingan.

***Kalit so‘zlar:** transport; jamoat transporti; marketing tadqiqotlari; marketing strategiyasi; yo‘lovchilar; jamoat transporti.*

ПРЕИМУЩЕСТВА ПАССАЖИРСКИХ УСЛУГ ОБЩЕСТВЕННОГО ТРАНСПОРТА В ГОРОДАХ ЧЕЛОВЕКА

Гиёсидинов Бобур Бахтиёр ўғли

Ташкентский государственный транспортный университет,

bgiyosidinov@gmail.com

АННОТАЦИЯ

На основе исследований совершенствуются маркетинговые решения, анализируются преимущества использования услуг общественного транспорта, важность общественного транспорта в зарубежных странах. Были проанализированы услуги, поведение сотрудников (например, водителя), адекватная информация, качество транспортных средств, отдельные коридоры и расписание, факторы, влияющие на удовлетворенность пассажиров.

***Ключевые слова:** транспорт; общественный транспорт; маркетинговое исследование; маркетинговая стратегия; пассажиры; общественный транспорт.*

ADVANTAGES OF PASSENGER PUBLIC TRANSPORT SERVICES IN CITIES

Giyosidinov Bobur Bakhtiyor ugli,

Tashkent State Transport University,

bgiyosidinov@gmail.com

ABSTRACT

Based on the research, the improvement of marketing decisions, the benefits of using public transport services for passengers, the importance of public transport in foreign countries are highlighted. Service, employee (e.g., driver) behavior, adequate information, vehicle quality, individual corridors and timetables, factors influencing passenger satisfaction were analyzed.

Keywords: *transport; public transport; marketing research; marketing strategy; passengers; public transport.*

KIRISH

Transport shahar hayotining asosidir. Bu shaharning shakli va moliyaviy rivojlanishini hal qiladigan o'zgaruvchilardan biridir. Transport tizimining harakatchanligi va qulayligi shakllanayotgan mamlakatlarda ijtimoiy va pul harakatlari sohasiga, shahar jamoalarining shakli va kattaligiga, turmush tarziga va tempiga ta'sir ko'rsatadi. Shaharlashish darajasi va aholi sonining o'sishi, shaharlarning rivojlanishi, qulaylik va faollikni taqsimlash kabi bir qancha muammolar tufayli motorli transportga bo'lgan talabning ortishi kuzatildi.

Mavjud jamoat transporti inshootlari rivojlanayotgan mamlakatlarda bir nechta sabablarga ko'ra talabni qondira olmaydi, masalan, jamoat transportida yo'lovchilarning sayohat sifati pastligi, yomon boshqariladigan yo'llar va boshqa infratuzilma ob'ektlarini o'z ichiga oladi. Hozirgi jamiyatda shaharsozlik tarmog'idagi uzluksiz o'sish va cheklangan joy ajratish uchun raqobat tufayli turar joylar, o'quv joylari va kundalik hayotdagi ish joylari uzoqroq bo'lib, dam olish, xarid qilish va ijtimoiy tadbirlarning boshqa turlari katta ahamiyatga ega[1].

Dunyoning aksariyat yirik shaharlaridagi transport talabini faqat yuqori sifatli jamoat transporti tizimi bilan ta'minlash mumkin. Avtobus, temir yo'l, yer osti va tramvay tizimlariga qo'yiladigan talablar asosiy omil sifatida ishonchlilik va samaradorlik bilan ajralib turadi. Ehtiyojlarni yaxshiroq qondirish uchun xizmatning ishlash vaqti va tarmoq hajmi kengaytiriladi. Bundan tashqari, aksariyat metropolitenlar fuqarolarga mashinani uyda qoldirish va buning o'rniga mahalliy tranzit tizimlaridan foydalanishlari uchun ko'proq imtiyozlar berishga harakat

qilmoqda. Buning sabablari hammaga ma'lum. Jamoat transporti tizimi nafaqat u yaxshi ishlatilgan taqdirda iqtisodiy ma'noga ega, balki avtoullovga bog'liqligi yuqori bo'lgan shaharlarning aksariyati kamida uchta muhim muammoga duch keladi; xavfsizlik, tirbandlik va ifloslanish (shovqin va havoning ifloslanishi, erni ajratish va boshqalar). Odatda, avtoullovlardan foydalanishni kamaytirish va jamoat transportidan foydalanishni ko'paytirish uchun tayoq va sabzi yondashuvi zarurligi tan olingan. London tirbandligini zaryadlash sxemasi bunga misol bo'la oladi, chunki sxema bo'yicha yig'ilgan barcha daromadlar avtobus va metro xizmatlarini yaxshilashga sarflanadi[2].

Aholining transport xizmati sifatini oshirish, shaharlardagi umumiy foydalanishdagi yo'lovchi tashish tizimida marketing faoliyatini boshqarishni takomillashtirish hozirgi kundagi asosiy muammolardan biri hisoblanadi. Ushbu muammo ijtimoiy ahamiyati va jamiyatdagi siyosiy barqarorlikka ta'siri tufayli umumiy foydalanishdagi yo'lovchi tashish tizimiga alohida ahamiyat qaratishga va bozorda marketing tadqiqotlarini olib borishga to'g'ri keladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Aholiga transport xizmati ko'rsatishni takomillashtirish aholining transport xizmatlaridagi ehtiyojlarini chuqur va har tomonlama o'rganish va ularni transport xizmatlaridan mamnun bo'lish usullari asosida amalga oshirish maqsadga muvofiqdir. Marketing tadqiqotlari yo'lovchi transporti tizimining samaradorligini xolisona baholash, o'ziga xos kamchiliklarni aniqlash va aholiga transport xizmati ko'rsatish sifatini oshirish va rivojlantirishga qaratilgan aniq chora-tadbirlarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Rossiyalik L.B.Mirodin, D.S.Samoylov, S.M.Safronov, S.M.Korenkova va boshqa bir qancha olimlarning ilmiy tadqiqotlarida shaharda umumiy foydalanishdagi yo'lovchi transporti tizimlarini rivojlantirish muammolariga katta e'tibor qaratganlar.

Mahalliy olimlardan G.Shadiyev, S.Yuldashevalarning "Soxa marketing va menejmenti" nomli o'quv qo'llanmasida transport korxonalarida marketing va menejment soxalaridan foydalanish yo'llari keng yoritib berilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Rivojlanishning zamonaviy tendentsiyalarini aniqlash va shaharlardagi umumiy foydalanishdagi yo'lovchi tashish tizimida marketing faoliyatini boshqarish zarurligini oqlash, shaxardagi yo'lovchi tashish bozorini o'rganish, yo'lovchi tashish xizmatlari tomonidan foydalanuvchilarning ehtiyojlari va afzalliklarini aniqlash, umumiy foydalanishdagi yo'lovchi transporti xizmatlari iste'molchilarining

imtiyozlarini shakllantirish bo'yicha uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish, umumiy foydalanishdagi yo'lovchi transporti tizimida marketing faoliyatini boshqarish samaradorligini oshirishga imkon beradigan interaktiv marketing kommunikatsiyalari tizimini ishlab chiqish muammolarini hal qilish uchun tizimli yondashuvni, kuzatuv usullarini, taqqoslashni, tahlil qilishni va sintezni, induksiyaning va chegirmalarni, ijtimoiy, iqtisodiy va statistik usulni va ekspert baholash usuli kabi metodlardan foydalanilgan[3].

TAHLIL VA NATIJALAR MUHOKAMASI (ASOSIY QISM)

Shahar va shahar atrofida yo'lovchi tashish bozor infratuzilmasining eng muhim qismidir. Uning barqaror va samarali ishlashi shaharlar va umuman mamlakatning ijtimoiy muhitiga katta ta'sir ko'rsatadi. Shunday ekan bozor sharoitida bu masalaga yangicha yondashuv zarur. Yo'lovchi tashish tizimida marketing faoliyatini boshqarish masalasi hozirgi kunda yetarlicha darajada yoritilmayotganligini aholining e'tiroz va fikrlaridan xulosa qilishimiz mumkin. Aholiga transport xizmatini tashkil etishda turli xo'jalik yurituvchi sub'ektlar ishtirok etadi, bu ularning manfaatlarini muvofiqlashtirish yo'lida muayyan say-harakatlarni talab qiladi hamda yo'lovchi transportining faoliyati va rivojlanishi marketing boshqaruvi tizimini shakllantirish uchun izlanishlarga majbur qiladi. Marketing boshqaruvini takomillashtirishdan avval xizmat ko'rsatishning quyidagi turlariga ahamiyat qaratishimiz kerak[4]:

- axborot xizmatlari (tibbiy punktlarda, korxonalar va tashkilotlarda, yo'lovchilarning dam olish joylarida xizmat ko'rsatish va hokazo transport vositalarining jo'nash joyi va vaqti, harakat jadvali, tariflar, tashish qoidalari va hokazo haqida vizual va ovozli ma'lumotlarni taqdim etish);

- reklama xizmatlari (avtobus korxonalarini va boshqa qo'shimcha daromad keltiruvchi korxonalar mahsulotlari to'g'risidagi ma'lumotlarni yo'lovchilarga taqdim etish)[5];

- logistik xizmatlar (avtobuslarning harakat tezliklari va bekatlarda o'z vaqtida harakatlanish vaqtlarini nazoratga olish, chiqish va tushish, avtobusda turish holatlarini zamonaviylashtirish).

Tashish xizmatlarini tashkil qilishda esa quyidagi iste'molchi (yo'lovchi) talablarini e'tiborga olish muhim sanaladi:

- taklif etilayotgan xizmatlarni transport xizmatlari iste'molchilarining (yo'lovchilarning) o'ziga xos talablariga moslashtirish);

- transport xizmatlarini eng samarali sotish maqsadida iste'molchilar (yo'lovchilar)ning talab va ehtiyojlarini to'g'ri shakllantirish.

Iste'molchilarga transport xizmatlari ko'rsatish darajasini oshirish muammosini hal qilish amalga oshirilayotgan xizmatlarning sifati bilan chambarchas bog'liq. Yo'lovchi tashish xizmatlarining sifati xizmatning iste'mol xususiyatlarini bozor talablariga muvofiqligi deb ta'riflanadi va ikki shartli qiymat o'rtasidagi farq — yo'lovchining talablari va haqiqiy parametrlari bilan baholanadi. Bu farq yo'lovchining xizmat sifati darajasini ko'rsatadi[6].

Yo'lovchi transport xizmatlari sifatining eng muhim parametrlari orasida quyidagilar mavjud:

1. Xavfsizlik.

Xizmat ko'rsatishda haydovchi fuqarolarning hayoti va sog'lig'i, atrof-muhit uchun xavfsizlik talablariga rioya etilishini ta'minlashi shart.

2. O'z vaqtida va tezlik.

Haydovchi transportni belgilangan jadvalga, transport shartnomasida nazarda tutilgan transport vositalarining vaqt va tezligi bo'yicha boshqa talablarga muvofiq amalga oshirishi kerak.

3. Qulaylik, axloq va estetika.

Transport xizmati ko'rsatishda haydovchi transport vositasida yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish shartlariga, shuningdek, dastlabki, oraliq va yakuniy kuzatuv punktlariga qo'yiladigan talablarga rioya etilishini ta'minlashi kerak[7]:

- transport vositasidagi yo'lovchilar soni transport shartnomasida belgilangan (agar shartnomada nazarda tutilgan bo'lsa), shuningdek transport vositasining texnik tavsifida nazarda tutilgan imkoniyatlar me'yorlariga muvofiq bo'lishi kerak;

- ijrochi xodimlari umumiy qabul qilingan xatti-harakatlar me'yorlariga (xushmuomalalik, mehribonlik, nutq madaniyati, tashqi ko'rinish)larga rioya qilishlari kerak;

- avtotransport vositalari salonlari, to'xtash nuqtalari, avtobus bekatlari va yo'lovchi avtostansiyalari xonalari toza, estetik, yoritilgan bo'lishi kerak, yo'lovchilarning sog'lig'i va mol-mulkiga zarar yetkazadigan nosozliklar bo'lmasligi lozim;

- transport vositalari, to'xtash joylari, avtobus bekatlari va yo'lovchi avtostansiyalarini rasmiylashtirish va saqlash, xodimlarning ko'rinishi ijrochining umumiy qabul qilingan me'yorlari va korporativ uslubiga mos kelishi kerak;

- avtomobil va bekatlarda harorat, havo tarkibi va shovqin darajasi belgilangan me'yorlarga muvofiq bo'lishi kerak[8].

4. Murakkab.

Xizmat ko'rsatishda tashuvchi, xizmatning texnologik tarkibining barcha tarkibiy qismlari bajarilishini ta'minlashi, shuningdek, tashish shartnomasida belgilangan tarkib va talablar bilan bog'liq xizmatlarni taqdim etishi shart[9].

5. Axborot va ishonchlilik.

Xizmat ko'rsatish jarayonida tashuvchi, yo'lovchilarni transport vositalarini jo'natish (kelish), bagaj, marshrut, yong'in o'chiruvchi va birinchi yordam to'plami joylashgan joylar, avariya chiqishlar joylashgan joylar va ularni ochish usullari, ijrochi bilan aloqa qilish usullari haqida to'liq va ishonchli ma'lumot bilan ta'minlashi kerak [10].

Umumiy foydalanishdagi shahar yo'lovchi transportining xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va buning natijasida ushbu xizmatlarga yo'lovchilarning talabini oshirish muammosi alohida ahamiyat kasb etadi.

Dunyo aholisining katta qismi asosiy transport vositasi sifatida jamoat transportidan foydalanadi. Jamoat transportida avtobuslar, temir yo'l yoki hatto parom ham bo'lishi mumkin. Mamlakatda jamoat transportining ustunligiga transport vositasiga egalik qilish narxi, transport tarmog'ining samaradorligi, transport infratuzilmasi mavjudligi va qonunchilik siyosati ta'sir qiladi. Gonkong jamoat transportidan eng yuqori darajada foydalanadi, chunki aholining 80% ushbu rejimni afzal ko'radi. Gonkong juda tiqilinch va hukumat chet eldan olib kelinayotgan transport vositalaridan yuqori soliqlarni va avtoturargohni yig'ib, shaxsiy transport vositalaridan foydalanishni taqiqlaydi. Biroq, Gonkong suveren mamlakat emas, aksincha, Xitoyning maxsus ma'muriy hududidir. Quyida jamoat transportidan eng ko'p foydalanadigan mamlakatlar keltirilgan[11]:

Kenya

Kenya aholisining taxminan 63% jamoat transportidan foydalanadi. Mamlakatda jamoat transportidan foydalanishning ustunligi transport vositasiga egalik qilishning yuqori narxi, yoqilg'ining qimmatligi va kam rivojlangan yo'llar bilan bog'liq. Nayrobining poytaxti ulkan murabbolarni boshdan kechirmoqda. Yo'llar jamoat transportining asosiy usuli hisoblanadi, chunki temir yo'l asosan rivojlanmagan. 2017 yilda mamlakatda yo'llarda tirbandlikni kamaytirish va jamoat transporti narxini kamaytirish uchun birinchi zamonaviy temir yo'l xizmati ishga tushirildi.

Rossiya

Rossiyaliklarning taxminan 57 foizi jamoat transportidan foydalanadi. Jamiyat transporti mamlakatda mashhur, chunki u arzonroq, tezroq va kengroqdir. Rossiyada temir yo'l, avtomobil yo'llari, havo yo'llarining ulkan tarmog'i mavjud. Zo'r

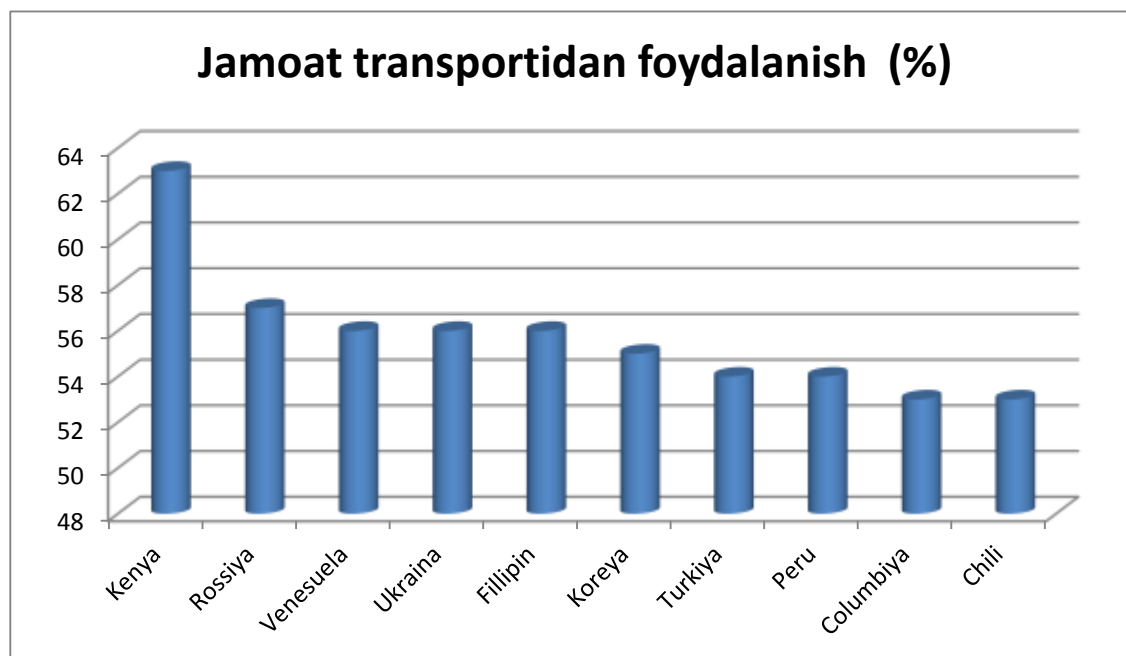
avtomobil va temir yo‘l tizimlari Sankt-Peterburg va Moskvani o‘z ichiga olgan yirik shaharlarga xizmat qiladi. Odamlar poezdda uzoq masofalarga sayohat qilishni afzal ko‘rishadi, chunki mamlakat yo‘llari dunyodagi eng xavfli yo‘llardan biri ekanligini hisobga olsak, bu arzonroq va ancha xavfsizdir. Avtobuslar va tramvaylar shaharlarga yaqin joyda yashovchi aholiga transport vositalarini taklif qiladi va yo‘llarda tirbandlikni kamaytirishga yordam beradi[12].

Venesuela

Venesueladagi odamlarning taxminan 56 foizi transport vositalaridan ustun bo‘lgan transport vositasi sifatida jamoat vositalaridan foydalanadilar. Mamlakatda transport vositasiga ega bo‘lish qimmatga tushadi, chunki import qilingan transport vositalaridan olinadigan soliqlar. Shtat benzinning dunyodagi eng past narxiga ega bo‘lsa-da, bir litr uchun 0,02 dollar, aholi jon boshiga daromad kam, ishsizlik esa yuqori. Shuning uchun odamlar transport vositalarini sotib olishga qodir emaslar. Yo‘l tizimi qo‘shni davlatlarga qaraganda rivojlangan va yo‘ldan foydalanishda jamoat vositalariga ustuvor ahamiyat beriladi (1-rasm).

O‘rni	Mamlakat	Jamoat transportidan foydalanish (%)
1	Kenya	63
2	Rossiya	57
3	Venesuela	56
4	Ukraina	56
5	Fillipin	56
6	Koreya	55
7	Turkiya	54
8	Peru	54
9	Kolumbiya	53
10	Chili	53

1-rasm. Jamoat transportidan eng yuqori darajada foydalanadigan mamlakatlar [8].

2-rasm. Jamoat transportidan eng yuqori darajada foydalanadigan mamlakatlar [8].

Doimiy ravishda e'tiborsiz qoladigan, ammo issiqxona chiqindilariga ko'proq hissa qo'shadigan omillardan biri bu shaxsiy transport, aniqrog'i shaxsiy avtomobillarni boshqarishdir. Aholi zich joylashgan shaharlarda yashovchilar transport vositalari chiqindilarining ta'sirini his qilishadi. O'pka yorilishi bilan harakatlanadigan texnologiya va tez sur'atlar bilan kengayib borayotgan o'rta sinf bilan avtoullov egaligi osmonga ko'tarilishi kutilmoqda. Bu koinot har qachongidan ham ko'proq ifloslanishini anglatadi. Ushbu tendentsiyani qaytarishning yagona usuli bu jamoat transportini qabul qilishdir[13].

Jamoat transportidan foydalanishning samarali jihatlari:

Jamoat transportining bir afzalligi shundaki, u juda samarali transport usuli hisoblanadi, ya'ni har bir transport vositasida ko'p sonli odamni tashish mumkin. Avtomashinalar bilan taqqoslaganda, bu juda samaraliroq, chunki har bir yo'lovchiga kam chiqindilar ishlab chiqariladi;

Jamoat transporti ham narx nuqtai nazaridan ham ustundir, chunki ko'p odamlarni bitta transport vositasida tashish har kim o'z mashinasidan o'zi foydalanayotganiga qaraganda arzonroq[14];

Issiqxona gazlari chiqindilariga kelsak, jamoat transporti avtoulavlarga qaraganda ancha ekologik jihatdan qulaydir. Ushbu havoning ifloslanishi nafaqat yoqimsiz va ko‘plab odamlarning hayot sifatini pasaytiradi, shuningdek astma yoki boshqa o‘pka kasalliklari kabi jiddiy sog‘liqqa olib kelishi mumkin. Shunday qilib, avtoulavlar o‘rniga jamoat transportidan foydalangan holda, havoning ifloslanishi muammosini ancha samarali tarzda yumshatish mumkin. Yaqin kelajakda global isish jiddiy muammoga aylanishi sababli, jamoat transportidan foydalanish maqsadga muvofiq;

O‘zingizning avtomobilingiz bilan taqqoslaganda arzonroq. Agar siz nafaqat yonilg‘i narxini, balki ta‘mirlash, texnik xizmat ko‘rsatish va boshqalarni ham hisobga olsangiz, jamoat transporti har bir shaxs uchun shaxsiy avtomobilga nisbatan ancha arzon bo‘ladi[15].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, ayniqsa, siz byudjetda bo‘lsangiz va har bir so‘mga muhtoj bo‘lsangiz, siz mashinaga ega bo‘lish o‘rniga jamoat transportidan foydalanishni xohlashingiz mumkin, chunki vaqt o‘tishi bilan ko‘p pulni tejashingiz mumkin.

Siz jamoat transportidan foydalanish paytida ishlashingiz mumkin.

Jamoat transportining yana bir teskari tomoni shundaki, siz o‘zingizning ish joyingizga yoki universitetga borayotganda ishlashingiz mumkin.

Masalan, agar siz talabchan ishda ishlayotgan bo‘lsangiz va siz uzoq vaqt ishlashingiz kerak bo‘lsa, siz jamoat transportida qatnov paytida ozgina ishlashingiz mumkin, shunda siz kechqurun ofisdan chiqib ketishingiz mumkin.

Shunday qilib, jamoat transporti sizning vaqtingizda bizning mashinamizda o‘tirish va tirbandlikka e‘tibor berish bilan taqqoslaganda samaraliroq foydalanishga imkon berishi mumkin.

Shunday qilib, agar siz o‘sha gavjum shaharlardan birida yashasangiz, siz o‘zingizning oilangizga yoki do‘stlaringizga ko‘proq vaqt sarflashingiz mumkin bo‘lgan mashinangizdan foydalanish o‘rniga jamoat transportida ish joyingizga va uyingizga tezroq borishingiz mumkin[16].

Aholining sog‘lig‘i bilan bog‘liq muammolarni kamaytirish Avtoulavlardan foydalanish havoning ifloslanishi bizning sog‘ligimizga sezilarli darajada salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Havoning sezilarli darajada ifloslanishi tufayli o‘pka va yurak-qon tomir kasalliklari ehtimoli yuqori bo‘lib, umr ko‘rish davomiyligini sezilarli darajada pasaytirishi mumkin.

Bundan tashqari, mashinada ishlash ko‘pincha ko‘p odamlar uchun jiddiy stress darajasini anglatadi, chunki ular tez-tez tirbandlikda qoladilar. Bu odamlarning

sogʻligʻini yanada ogʻirlashtirishi mumkin, chunki stress sogʻliq uchun katta omil ekanligi maʼlum. Shu sababli, avtoullovda yurishdan va uning oʻrniga jamoat transportidan foydalanishdan saqlanish orqali siz sogʻligʻingizni saqlab qolishingiz va vaqt oʻtishi bilan jiddiy sogʻliqqa duch kelish ehtimolini kamaytira olishingiz mumkin[17].

Agar siz avtobus yoki poezd kabi jamoat transporti vositalaridan foydalansangiz, vaqt oʻtishi bilan koʻp odamlar bilan aloqada boʻlish ehtimoli katta. Siz ular bilan suhbatlashishingiz mumkin, ehtimol siz ham yangi doʻstlar orttirasiz, ayniqsa, siz muntazam ravishda uchrashadigan va siz kabi jadvalga ega odamlar bilan.

Shunday qilib, siz oʻzingizning avtoullovingizdan foydalanish oʻrniga jamoat transportidan foydalanish orqali ijtimoiy aloqada boʻlishingiz mumkin.

Avtomobilingiz oʻrniga jamoat transportidan foydalanishning yana bir foydasi shundaki, siz texnik xizmat uchun umuman javobgar emassiz. Taʼmirlash va boshqa masalalarda tashvishlanmasdan, kerak boʻlganda jamoat transportidan foydalanishingiz mumkin[18].

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 11 мартдаги “Тошкент шаҳрида йўловчи ташиш транспортини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-129-сонли Қарори.
2. Radnovich B., Marich R., Radnovich V., Ilich M., Lukach D. Marketing Research on Passenger Satisfaction With Public Transport Service in the City of Belgrade. Traffic and Transportation. 2015. 47p.
3. Doniyalova A., Masek J., Kendra M. Research of the Passenger’s Preferences and Requirements for the Travel Companion Application. Journal of Advanced Transportation. 2018. 2p.
4. Ikramov M.A., Nabiyeva N.M. [Importance of Peculiarities of Services in Management of Enterprises](#). Asian Journal of Technology & Management Research. 2019.
5. М.Икрамов, А.Зохидов Марказий Осиё транспорт тизими: минтақавий транспорт коридорлари ва уларни мувофиқлаштириш истиқболлари. VNESHINVESTPROM. Тошкент 2019.
6. Arislanovna Y. S., Bakhtiyorvich G. B. Marketing And Information Support In Public Sector //European Journal of Molecular & Clinical Medicine. – 2021. – Т. 8. – №. 1. – С. 940-947.

7. Raximberdiyev I. U. TRANSPORTDA KICHIK TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 10. – С. 1141-1146.
8. Nurmatov, O.R., Yulchiyev, I.I., Axmadjonov, M.F., Xidirov, D.Sh., Nasirov, M.X. TALABALARGA “МАТЕМАТИК МАЙАТНИКНИНГ ТЕБРАНISH QONUNI” MAVZUSINI МАТЕМАТИК USULLAR BILAN TUSHUNTIRISH // ORIENSS. 2021. №11.
9. Nasirov, M.X., Axmadjonov, M. F., Nurmatov, O.R., Abdullayev, Sh.Sh. O‘LCHAMLI KVANTLASHGAN STRUKTURALARDA KVAZIZARRALAR // ORIENSS. 2021. №11.
10. Nasirov, M.X., Tolaboyev, D.X., Yulchiyev, I.I. INSON SO‘LAGINING KRISTALLOGEN XUSUSIYATLARINI BAHOLASH // ORIENSS. 2021. №11.
11. Полвонов, Б. З., Насиров, М., Мирзаев, В., & Разиков, Ж. (2019). Диагностика полупроводниковых материалов методом поляритонной люминесценции. In *General question of world science* (pp. 39-42).
12. Полвонов, Б. З., Насиров, М., Мирзаев, В., & Расулов, В. Р. (2019). Исследование низкотемпературной фотолюминесценции кристаллов в области экситонного резонанса. In *НАУКА РОССИИ: ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ* (pp. 8-11).
13. Polvonov, Bakhtiyor Zaylobidinovich; Nasirov, Mardonbek Halدارbekovich; Akhmadjonov, Mehridin Fakhridinovich; and Abdulazizov, Bakhrom Toshmirza o'g'li (2021) "THE THERMAL FIELD MIGRATION AND ELECTRODIFFUSION OF CHARGED POINT DEFECTS IN POLYCRYSTALLINE FILMS," *Scientific Bulletin of Namangan State University: Vol. 2 : Iss. 2 , Article 7.*
14. Полвонов, Б.З., Насиров, М.Х., Полвонов, О.З., Туйчибаев, Б.К. ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ МОЩНОСТИ ФОТОВОЛЬТАИЧЕСКИХ ПЛЕНОЧНЫХ СТРУКТУР ХАЛЬКОГЕНИДОВ КАДМИЯ // ORIENSS. 2021. №11.
15. Polvonova, Bashorat Mirobijonovna O‘ZBEK TILIDA SINONIMIYA TALQINI // ORIENSS. 2021. №11.
16. Гуломова, М., Мирзарахимова, Ф., Полвонов, Б., & Полвонов, О. (2019). ФОТОЛЮМИНЕСЦЕНЦИЯ МЕЛКОЗЕРНИСТЫХ КОСОНАПЫЛЕННЫХ ПЛЕНОК CdTe:In С АНОМАЛЬНЫМ ФОТОВОЛЬТАИЧЕСКИМ СВОЙСТВОМ. «*Узбекский физический журнал*», 21(2), 93–97.
17. Полвонов Б. З., Насиров М. ТЕМПЕРАТУРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СПЕКТРАЛЬНОЙ ЗАВИСИМОСТИ ФОТОТОКА КОРОТКОГО ЗАМЫКАНИЯ ПЛЕНОК //Редакционная коллегия. – 2018. – С. 60.

18. Rasulov Voxob Rustamovich, Rasulov Rustam Yavkachovich, Eshboltaev Iqbol Mampirjonovich, Sultonov Ravshan Rustamovich, and Nasirov Mardonbek Xoldorbekovich. "ON THE THEORY OF FOUR PHOTONIC LINEAR CIRCULAR DICHROISM IN A HOLE-CONDUCTION SEMICONDUCTOR" European science review, no. 5-6, 2020, pp. 77-80